

התבוננות, והתחזקות

א] מדוע הידיעות לא משפיעות?

בפרשתינו אנו קוראים על אדם שהיה בדרגת נביא, וקיבל נבואה מה', וחז"ל משוים אותו לגדול הנביאים – משה רבנו... אם היו מספרים לנו על כזה אדם, היינו בטוחים שמדובר בצדיק עליון, אדם שכל העולם רעש ממנו, כולם היו מוליכים אליו שאלות כשולחני. **אבל** מה באמת הוא היה? "קנאה, תאוה, כבוד", זה הבית מדרש של בלעם הרשע! אדם שנשבה אחר יצרו ונגרר אחריו בהשתטות גדולה.

והשאלה נשאלת, איך יתכן שהידיעות לא השפיעו עליו אפי' לא מעט?

אותו בלעם שאמר לכל אומות העולם 'חמדה גנוזה יש לו לקב"ה שהוא נותנה לישראל', והוא בעצמו אח"כ מנסה לעקרו ולשרשם... באותו זמן שהוא אומר נבואה ומוכיח את מצרים איך חשבו שהקב"ה יוציא את ישראל להרגם, באותו הזמן הוא מנסה לעשות את אותו דבר, וחושב שהוא כן יצליח לעשות את מה שהקב"ה לא רוצה... הוא מסביר כל הזמן שאינו יכול לעבור את פי ה', ואת הדבר הזה הוא מנסה לעשות כל הזמן בשביל קצת כסף וכבוד...

אנחנו צוחקים על בלעם, אבל למעשה כל אחד יכול לראות את זה על עצמו, אדם יכול לדבר כל כך הרבה על אמונה, ואח"כ לעשות השתדלויות מיותרות ומוגזמות, אתה מאמין שיש לך אבא - אז למה אתה כל כך מוטרד? אדם יכול לדבר על חשיבות התורה, ולהמשיך לפטפט בדברים בטלים...

ב] מיהו חכם..

ר' ירוחם היה אומר - מה זה 'חכם'? בן אדם שיש לו מידע רב הוא לא חכם, כמו שמחשב הוא לא חכם, אלא חכם זהו מי שהחכמה שינתה אותו! כמו שחז"ל אומרים 'זקן' – זה קנה חכמה, היינו שהחכמה נהייתה קנויה בנפשו, (וזה הפטט 'היב חכמתא לחכימין', אין הכונה שיש להם הרבה ידיעות של חכמה והקב"ה נותן להם עוד ידיעות, אלא אנשים כאלו שהגיעו לדרגת 'חכמים', שמה שהם למדו זה שינה אותם, להם הוא מביא עוד חכמה).

ולכן אחד מקניני התורה 'הלומד על מנת לעשות', דהיינו שכל מה שהוא לומד זה משפיע עליו ועל המעשים שלו. **ועל** זה אומרים חז"ל "רשעים – הם ברשות ליבם", הרשע אף ששומע הכל, אבל הלב הוא כחומה סביב שלא מניחה לו להכניס הדברים בקרבו, אבל 'הצדיקים ליבם ברשותם', הם תופסים את הלב ומשנים אותו, רואים דבר תורה ודבר יראה, ומכניסים אותו ללב.

החוקרים הגויים מגלים דברים נפלאים ונוראים, והם עומדים נפעמים מול הגילויים שהם רואים, מה שיש בגוף האדם, מה שיש ברחבי העולם, אבל אחרי הכל – נשארים אותו דבר! אפילו אותם שעלו לירח, ודיברו משפטים של אמונה לאזני כל העולם, גם הם לא השתנו כלום, כי המחסום הוא אדיר!

אם עיקרי האמונה היו משפיעים עלינו – איך היינו נראים.. אם היינו לוקחים את מה שכתוב שזה ככה זה! ש'עונש' הכוונה אש שורפת! ו'שכר' זה תענוגים / ממתקים (כל אחד בציור שהכי קרוב ללבו), להבין בצורה הכי פשוטה, אז היינו משתנים. הבעיה שהכל נתפס בתור רעיונות, ובסוף נשארים אותו דבר!

ג] הדרך ע"י התמדת הקריאה.

המס"י [בסוף ההקדמה] כותב את המטרה של חיבור הספר "ללמד לעצמי ולהזכיר לאחרים תנאי העבודה השלמה למדרגותיהם.. אקרא בו אני וכל מי שימצא בו נחת, למען נלמד ליראה את ה' אלקינו ולא תשכח ממנו חובתנו לפניו", ומוסיף – "ואשר חמריות הטבע משתדל להסיר מלבנו, ע"י הקריאה וההסתכלות יעלה על זכרוננו ויעירנו אל המצוה עלינו".

וכך כותב בפכ"ה "שכמו שרוב ההתבונן הוא הדרך לקנות היראה התמידית, כן היסח הדעת וביטול העיון הוא המפסיד הגדול שלה", לא צריך לעשות משהו, אלא בעצם מה שמסיח דעת כבר נשכח ממנו היראה.

ומביא ראיה מהמצוה שציווה הקב"ה את המלך, "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו", מלך צריך ללכת כל הזמן עם ס"ת צמוד אליו, מה המטרה "למען ילמד ליראה את ה'", "ע"י שיקרא בס"ת עוד פעם ועוד פעם זה יחזיק לו את היראה (ר' אהרן קוטלר היה לוקח איתו לכל מקום מ"ב, וכן היו עוד גדולי ישראל שהיו מקפידים כע"ז ללכת עם ספר).

וזה מה שכותב המס"י "הא למדת שאין היראה נקנית אלא בקריאה הבלתי נפסקת", ומסביר: "לפי שאין היראה הזאת מושגת בטבע, כי אדרבא רחוקה היא ממנו מפני גשמיות החושים, ואינה נקנית אלא על ידי לימוד, ואין לימוד ליראה אלא ברוב ההתמדה בתורה ודרכיה בלי הפסק". (היה יהודי צדיק שהגיע מהשוואה לפוניבז', וביקש מהרב מפוניבז' ללמוד בישיבה כמו בחור, ועבד את ה' בצורה נוראה, עד שהחזו"א אמר לרב מפוניבז' שכל זמן שהוא חי לא צריך לעשות ביטוח לישיבה, ושאלו אותו איך הגיע לזה, אמר שכל יום הוא חוזר על פרק א' במסילת ישרים).

ד] להוציא את החיזוק מן הכח אל הפועל.

ונזכיר עוד נקודה, של החיזוק התמידי שאדם צריך לחזק את עצמו. ונביא סיפור בדניאל [פ"ג], שפעם היה ליד נהר חידקל, והיו עמו חנניה מישאל ועזריה, ונשא עיניו וראה "איש לבוש בגדי בוך, מתניו חגורים בכתם מופז, גותיו כתרשיש, גדלו אלפיים פרסאות [שמונת אלפים קילומטר, בערך עשרים פעם ארץ ישראל], פניו כמראה ברק, עיניו כלפידי אש, זרועותיו ומרגלותיו כנחושת קלל, וכל דבריו כקול המון", היה זה המלאך גבריאל.

ודניאל מתאר שם את החרדה העצומה שאחזה בו (וגם חבריו ברחו מפחד, אף שלא ראו את המלאך), "...ואני נשארתי לבדי ואראה את המראה הגדלה הזאת, ולא נשאר בי כח, והודי נהפך עלי למשחית .. וכשמעי את קול דבריו ואני הייתי נרדם על פני (התעלפתי)", והמלאך גבריאל נגע בו והתחיל לדבר אליו - "ויאמר אלי דניאל איש חמודות הבן בדברים אשר אנכי דובר אליך, ועמוד על עמדתך", ועדיין המשיך לרעוד מפחד, "ואומרה אל העמד לנגדי - אדוני, במראה נהפכו צירי עלי ולא עצרתי כח". ואז כתוב: "ויוסף ויגע בי כמראה אדם ויחזקני, ויאמר **אל תירא איש חמדות שלום לך חזק וחזק! ובדברו עמי התחזקתי, ואומרה ידבר אדני כי חזקתני**". המלאך לא אמר לו שום דברי חיזוק, רק אמר לו "חזק וחזק", וזה כבר נתן לו כח. איך זה קרה?

אלא מונח כאן יסוד גדול, שבאמת יש באדם כוחות נפש גדולים להתחזק, אבל צריך להוציא אותם מן הכח אל הפועל, ובשביל זה היה מספיק בהתעוררות של המלאך ובחיזוק שלו.

ואותו דבר אצלינו, לכל אחד יש כוחות עצומים, אבל צריך את הדבר שיוציא אותם מן הכח אל הפועל. לפעמים אנחנו הולכים 'שלעפצאך', בדומה לתיאור שדניאל תיאר על עצמו, אבל לא יודעים שאפשר לעלות מזה ולהתחזק בלי 'להפוך עולמות', אדם אומר לעצמו 'חזק חזק' ומכניס לעצמו שיש לו את הכוחות ואת היכולות, זה יכול להוציא את הכוחות שלו מן הכח אל הפועל¹.

פעם שמעתי שיחה מהגר"ש פינקוס זצ"ל, וסיפר שם שבא אליו ידיד וביקש חיזוק בנושאים שמתרפה בהם, שאל אותו הר' פינקוס: האם אתה חושב שאני יכול לקרוא עיתון לפני התפילה? לא! והאם יש לי נסיון לקרוא עיתון לפני התפילה? גם לא, כי אני נמצא במצב שזה בכלל לא נסיון.

ואז שאל אותו הר' פינקוס: איזה רכב יש לך? אמר לו: אוטומט! אמר לו: עכשיו אני מבין, את חושב שהכל כמו אוטומט שעובד לבד, אבל תבין שעבודת ה' זה כמו רכב הילוכים, אתה נמצא בהילוך ראשון - כמה שתלחץ תגיע רק לארבעים, אבל תעביר הילוך לשני ולשלישי, והרכב יתחיל לטוס².

זה החיזוק העיקרי, אדם שמנסה ללחוץ את עצמו לפי המצב שלו, הוא כמו אדם שלוחץ על הדושה בהילוך ראשון, אבל אם 'מחליפים הילוך' ומשנים את השורש, שאדם מכניס לעצמו שיש לו כוחות אחרים, ומחזק את עצמו בדבר הזה, בנקל יוכל להתעלות.

לשמיעת הוועדים: 08-6142026 | לימוד המוסר - 173 ניתן לשמוע בקול הלשון ע"ש הרב יואל אריוביץ

¹ וצריך לזכור את זה גם בחינוך ילדים, לפעמים יש ילד שלא מסתדר וכו', אבל מספיק משהו שיתן לו חיזוק אמיתי שיגע לנפשו, ויהפוך אותו (ובודאי שעלינו בעיקר מוטל התפקיד הזה, לחזק את משפחתינו וילדינו).

² ואאמרו "ר' שליט"א הוסיף, שכאשר לוחצים על הקלאצ' להעביר הילוך עוזבים את הגז, ובנמשל - אדם צריך כל יום לעצור מה'גז' ולחזק את עצמו, ואז כשילחץ שוב זה יהיה בעוצמה יותר גדולה.